

Värmländska byggnadsminnen: Nysäters marknadsbodan

Kommun: Säffle

Socken: Gillberga

Funktion: Marknadsbodan, kulturminne

Tillgänglighet: Området kan besökas på egen hand under hela året.

Beskrivning

I Värmlands Nysäter, nordväst om Säffle, kan man ännu idag uppleva en marknadsplats som den kunde se ut vid mitten av 1700-talet. Kommersen bedrevs längs en marknadsgata, flankerad av långa rader av timrade handelsbodan med tjärade luckor och enkla torvtak. Bodarna är smått unika i Värmland, ingen annanstans har så många bodan bevarats för eftervärlden.

Marknadsbodarna i Nysäter ligger i skärningspunkten för tre gamla resvägar - sjöleden längs Byälven, landsvägen mellan Säffle och Arvika samt landsvägen mellan Karlstad och Östfold i Norge. Området var befolkat redan under förhistorisk tid, vilket gravhögen intill marknadsplatsen, Olofs- eller Kungshögen som den också kallas, tydligt vittnar om. Den bördiga jorden har skapat förutsättningar för ett livskraftigt jordbruk i bygden. Marknadsplatsen ligger på Nysäters gård vilken är en av de större bondgårdarna i Gillbergadalen.

Handel på marknadsplatsen i Nysäter kan beläggas från år 1756. Två år senare omtalas marknaden första gången som oxmarknad. Officiellt så upphörde marknaden 1869 men den drevs emellertid vidare som torgdag i samma former som tidigare ända fram till 1933. Marknaden låg sedan nere i över 50 år innan den 1984 kom igång igen. Sedan dess håller man årligen en gammeldags marknad sista lördagen i augusti.

Handeln med kreatur kom med tiden att trängas med allehanda nöjen och försäljning av ett ständigt ökande utbud av varor. Hit kom affärsmän från Säffle, Åmål, Karlstad och knallar från Västergötland. Här fanns enklare serveringar och vanligen också cirkus eller tivoli. I bodarna uppvisade handlarna stolt sina varor, som kunde ses hängande i tak och på väggar eller upplagda på en bänk längs den bakre långväggen. Försäljningen av kreaturen skedde på ett större område runtom själva marknadsplatsen.

Efter att marknaden i Nysäter upphört lämnades bodarna att förfalla. Bodarna var en tid hotade av en ny vägsträckning över området men genom den nybildade hembygdsföreningens engagemang kunde de räddas. På 1940-talet skedde en första upprustning. Genom en insamling i bygden möjliggjordes omfattande renoveringsarbeten och bodarna försågs nu med halmtak istället för som tidigare sticktak. De sista större arbetena genomfördes 1983 då samtliga halmtak ersattes med torvtak, för en längre varaktighet. Vid mitten av 1800-talet var antalet bodar närmare 70 stycken, idag återstår 23.

Skyddets omfattning i sammandrag

Tre bodlängor och magasinet i dess anslutning.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Brodin, L, *Gillberga socken: Bidrag till socknens historia*, Karlstad 1930.
- Ernvik, A, *Evi gläjsja och andra marknader i Värmland*, Uppsala 1978.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-09 Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.